

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 10

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

”מי כה' אלקינו, המגביהי לשבת, המשפילי לראות...”

הפסוקים מכנים הן את המצווה והן את הנשמה בשם נר. ההתבוננות של הנפש האלקית מציתה אהבה המכלה אפילו את הנפש הבהמית, כמו שמן הנמשך אל הפתילה ונאכל בלהבה; המצוות מרוממות את הנשמה מלמטה כמלבושים מקיפים, ואור התורה ממשיך מלמעלה את אור אין סוף, כך שה' מתגלה למטה כפי שהוא למעלה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/10

הנקודה

הפסוקים מכנים הן את המצווה והן את הנשמה בשם נר. ההתבוננות של הנפש האלקית מציתה אהבה המכלה אפילו את הנפש הבהמית, כמו שמן הנמשך אל הפתילה ונאכל בלהבה; המצוות מרוממות את הנשמה מלמטה כמלבושים מקיפים, ואור התורה ממשיך מלמעלה את אור אין סוף, כך שהי' מתגלה למטה כפי שהוא למעלה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

משלי מכנה את המצווה "נר" ואת הנשמה "נר ה'", והמאמר שואל מהו כל אחד מן הנרות. הנר נקרא על שם פתילתו; השמן מזין את הלהבה ונאכל בה, והפתילה מחברת בין הלהבה לשמן. "בכל לבבך" פירושו בשני יצריך: לכל אדם יש נפש האלקית ונפש הבהמית, וכל אחת מהן מורכבת משכל ומרגש, ושני היצרים הם הרגשות הנולדים משכלן של שתי הנפשות. כאשר הנפש האלקית מתבוננת בקריאת שמע בכך שכל הבריאה נובעת רק ממלכות ה' ושאינה משנה בו דבר, היא מולידה אהבה לזהות. הנפש האלקית היא הפתילה, ושכל הנפש הבהמית, בדומה לשמן, נמשך אחריה ונאכל באהבה הזאת: זהו נר הנשמה. נר המצווה מעלה את הנפש הבהמית מבחוץ, כמלבוש מקיף, בדומה לטלית ולתפילין שלפני התפילה ולצדקה. התורה, לעומת זאת, ממשיכה מלמעלה את אור אין סוף באמצעות חכמה, כפי שמתבטא בתורתו של רב יהודה. המצווה היא הפתילה האוחזת באור התורה, והפסוק הפותח מתאר את שתי התנועות.

מבנה

1	שני נרות, ואופן בעירתו של הנר	11-2
הפסוקים מכנים הן את המצווה והן את הנשמה בשם נר. הנר נקרא על שם פתילתו; השמן מזין את הלהבה ונאכל בה, והפתילה מחברת בין הלהבה לשמן.		
2	שתי נפשות, שני יצרים	31-6
"בכל לבבך" פירושו בשני יצריך. עיקרה של כל נפש הוא השכל; הרגשות הנולדים מהבנתה של הנפש האלקית הם היצר הטוב, והרגשות הנולדים מהחשיבה על עניינים גשמיים הם היצר הרע, שיש להכניעו.		
3	ההתבוננות בקריאת שמע	71-9
"אלקינו", הכוח הבורא את העולמות ומקיימם, נמשך מהו', אור אין סוף. הבריאה מתחדשת ברציפות אך אינה משנה דבר בה', משום שהיא נובעת רק ממלכותו, מ"שמו".		
4	נר הנשמה	101-11
התבוננות מעמיקה מפסיקה את מחשבותיה של הנפש החיונית בעניינים גשמיים ומולידה אהבה לזהות. הנפש האלקית היא הפתילה, ושכל הנפש החיונית הוא השמן, הנאכל באהבה להי'.		
5	נר המצווה	121-13
המצוות הן מלבושים מקיפים הקושרים את הנפש הבהמית ומרוממים אותה, בדומה לאבן בקלע, לטלית ולתפילין שלפני התפילה, ולצדקה הממשיכה מלמעלה חסד בלי גבול.		

התורה ממשיכה מלמעלה את אור אין סוף באמצעות חכמה, בלי הסתר, כך שהעולם בטל לפני ה' גם בשעה שהוא קיים, כפי שמתבטא בתורתם של משה, רבי שמעון בן יוחאי ורב יהודה.

אור התורה נאחז במצווה, שהיא פתילתו; לאחר ההתבוננות נעשה שכל הנפש החיונית לשמן הנמשך אל הפתילה הזאת, ומתעלה ונעשה חכמה אלקית שבתורה, המבררת את העולם הגשמי.

"המגביהי לשבת" הוא העלייה באמצעות המצוות, המעלה את היו"ד של הה"א ועושה לה' דירה; "המשפילי לראות בשמים ובארץ" היא התורה, שבכתב ושבעל פה, המגלה את ה' באופן של ראייה.

מושגים

נר הנשמה נר ה' נשמת אדם

ההתבוננות של הנפש האלקית מציתה אהבה לוחטת; הנשמה היא הפתילה המחברת את הלהבה הזאת לנפש הבהמית, ששכלה נמשך אחריה ונאכל בה כמו שמן.

נר המצווה נר מצוה

המצוות הן מלבושים מקיפים הקושרים את הנפש הבהמית לאור אין סוף ומרוממים אותה אל מעבר למה שהבנתה שלה יכולה להשיג.

התורה היא אור תורה אור

התורה ממשיכה את אור אין סוף מלמעלה למטה באמצעות חכמה, שבה הוא מתגלה בלי הסתר.

היצר הטוב והיצר הרע יצר טוב ויצר הרע

הרגשות הנולדים משכל הנפש האלקית, המתבוננת בה', ומשכל הנפש הבהמית, המשיג את העולם הגשמי.

מקיף מקיף

בחינה הפועלת על האדם מבחוץ ומרוממת אותו, כפי שפועל מלבוש, או קלע המטיל אבן לגובה רב יותר.

כלות הנפש כלות הנפש

כמיהה לה' בעוצמה כזאת שהנשמה מוכנה להיכלות, כשם שהשמן נאכל בלהבה.

שני נרות, ואופן בעירתו של הנר

1 מי כה' אלקינו¹ המגביהי² לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ.³ הנה כתיב כי נר מצוה ותורה אור.⁴

”מי כמו ה' אלקינו, המגביה לשבת, המשפיל לראות בשמים ובארץ?” והנה כתוב: ”כי נר מצוה ותורה אור”.

המאמר פותח בפסוק מתהילים, המשבח את ה' כמי שמגביה את עצמו לשבת וגם משפיל את עצמו לראות בשמים ובארץ. בסופו קורא המאמר כל אחד משני חלקי הפסוק כתנועה אחת מתוך השתיים שהוא מתאר. לאחר מכן מובא הפסוק ממשלי המכנה את המצוה נר ואת התורה אור — הדימוי שהמאמר כולו מבאר.

הרי שהמשיל הכתוב את המצוה לנר וכתוב נר הוי”ה נשמת אדם⁵ שהנשמה נמשלה לנר. וצריך להבין מהו ענין הנר של מצוה ומהו הנר של הנשמה.

נמצא שהכתוב מדמה את המצוה לנר. ונאמר: ”נר ה' נשמת אדם” — הנשמה נמשלה לנר. וצריך להבין מהו הנר של המצוה ומהו הנר של הנשמה.

שני פסוקים במשלי מדברים על נר: המצוה היא נר, ונשמת האדם היא ”נר ה’”. המאמר שואל מה משמעותו של כל אחד מן הנרות, ומה ההבדל בין נר המצוה לנר הנשמה.

2 והנה ענין הנר הוא שקרוי ע”ש הפתילה כי היא עיקר הנר. אך אין נר בלא שמן.

והנה, עניין הנר הוא שהוא נקרא על שם הפתילה, כי היא עיקרו של הנר. אך אין נר בלי שמן.

לפני שהמאמר מיישם את הדימוי, הוא מתאר כיצד פועל נר שמן. הנר נקרא על שם הפתילה, משום שהיא ליבו; ובכל זאת, בלי שמן אין נר כלל.

שהשמן הוא הגורם להיות הדלקת הנר בנחת שיהא שוהה ומתעכב זמן מה. ואילולי השמן היי דולק מהר ובמרוצה. והיינו ע”י שהשמן נמשך אחר הפתילה.

השמן הוא הגורם לכך שהנר ידלק בעדינות, כך שהבערה תימשך זמן מה; אילו לא היה שמן, הוא היה דולק במהירות ובחיפזון. הדבר נעשה על ידי שהשמן נמשך אחר הפתילה.

השמן גורם ללהבה לבעור באיטיות וביציבות לאורך זמן; בלעדיו הפתילה הייתה מתלקחת ונשרפת מיד. השמן פועל כך משום שהוא נמשך אחר הפתילה.

והוא נשרף ונכלה באור הנאחז בפתילה עד שהוא כלה לגמרי ולא נשאר ממנו כלום מפני שהוא עולה כולו באש. ומי"מ הפתילה היא עיקר הנר.

והשמן נשרף ומתכלה באור האוחז בפתילה, עד שהוא מתכלה לגמרי ולא נותר ממנו דבר, מפני שכולו עולה באש. ואף על פי כן, הפתילה היא עיקרו של הנר.

כשהשמן נמשך למעלה, הוא נשרף בלהבה עד שלא נותר ממנו דבר, מפני שכולו עולה באש. ובכל זאת, הפתילה, ולא השמן, היא עיקר הנר.

לפי שהאור הדולק הוא ע"י שנאחז בפתילה. ואלו היה האור נטבע בשמן היה כבה רק שהפתילה היא המחברת את האור אל השמן כשהשמן נמשך אחר הפתילה:

כי האור הנוצר בכך שהוא נאחז בפתילה. אילו היה האור נטמע בשמן, הוא היה כבה; אלא שהפתילה היא המחברת את האור אל השמן, כשהשמן נמשך אחר הפתילה.

הלהבה יכולה לבעור רק כשהיא נאחזת בפתילה; אילו נטמעה בשמן, הייתה כבה. הפתילה היא החוליה המקשרת בין הלהבה לשמן, כשהשמן עולה דרכה.

קטע 2 • 31-6

שתי נפשות, שני יצרים

3 ולהבין משל זה בנמשל בנר מצוה ונר הוי"ה נשמת אדם. צריך להקדי" ענין ואהבת וגו'

כדי להבין כיצד משל זה מתייחס לנר מצווה ול"נר ה' נשמת אדם", עלינו להקדים ולבאר את עניין "ואהבת" וגו',

כדי להחיל את דימוי הנר על המצווה ועל הנשמה, המאמר מסביר תחילה את הציווי לאהוב את ה' "בכל לבבך".

בכל לבבך בבי יצריך⁶ ביצ"ט וביצה"ר שלכאורה אינו מובן איך ישוב היצה"ר לאהבה את הוי"ה ע"י האדם והלא לא ישמע אליו.

"בכל לבבך" — בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע. לכאורה הדבר אינו מובן: כיצד יכול האדם להביא את יצר הרע לאהוב את ה' הרי הוא לא יקשיב לו!

חז"ל דורשים את "לבבך" — הכתובה באות כפולה — על שני היצרים, ולכן יש לאהוב את ה' גם באמצעות היצר הרע. מכאן עולה השאלה: מטבעו היצר הרע מתנגד לה', וכיצד יכול האדם להביא אותו לאהוב את ה'?

אך העניין⁷ הוא כי הנה ביאור ענין יציט ויצה"ר⁸ הוא כי נודע שיש בכל אדם ב' נפשות נפש אלהית ונה"ב וכל נפש מתחלקת לשנים. שהם שכל ומדות.

אך העניין הוא כך: ביאור עניינם של היצר הטוב והיצר הרע הוא, כידוע, שבכל אדם יש שתי נפשות — הנפש האלקית והנפש הבהמית — וכל נפש נחלקת לשניים: שכל ומדות.

התשובה מתחילה בעיקרון ידוע: לכל אדם יש שתי נפשות, נפש אלקית ונפש בהמית. כל נפש כוללת שני חלקים: שכל ומדות.

4 והנה עיקר הנפש הוא השכל. כי נה"א עיקרה היא נפש המשכלת⁹ ומתבוננת תמיד ומשגת באו"ס ב"ה.

והנה, עיקר הנפש הוא השכל. שכן עיקרה של הנפש האלקית הוא היותה נפש משכלת, שמתבוננת תמיד ומשיגה באור אין סוף, ברוך הוא.

כל נפש מוגדרת בעיקר על פי השכל שלה. הנפש האלקית היא במהותה נפש משכלת, שמתבוננת תמיד ומשיגה את אור אין סוף, אורו של ה' כפי שהוא למעלה מכל גבול.

ואין לה השכלה אחרת. והמדות אהוי"ר הנולדות מן השכל והשגה זו הן הנקראות בשם יצי"ט.¹⁰ ואין לה עניין אחר להתבונן בו. המדות — אהבה ויראה — שנולדות מן השכל וההשגה האלה, הן הנקראות בשם יצר טוב.

הנפש האלקית אינה חושבת על שום דבר אחר. האהבה והיראה לה', הנולדות מתוך הבנה זו, הן המכוננות יצר טוב.

5 וכן עיקר נה"ב היא המשכלת ומשגת גשמיות עוה"ז¹¹ וחומריותן שהוא זלעז"ז לעומת נה"א. שהשכל המלוכש בענינים גשמיים הוא הפך ממש מן השכל שבנה"א.

כך גם עיקרה של הנפש הבהמית הוא [הכוח] שחושב על הגשמיות של העולם הזה ומשיג אותה ואת חומריותה, שהיא "זה לעומת זה" ביחס לנפש האלקית. שכן השכל המתלבש בעניינים גשמיים הוא ההפך הגמור מן השכל שבנפש האלקית,

הנפש הבהמית בנויה באותו אופן: עיקרה הוא גם שכל, אלא שזהו שכל שחושב על העולם הגשמי ומשיג אותו. הכיטוי "זה לעומת זה" פירושו שהיא מקבילה במדויק לנפש האלקית, שכן שכל המתלבש בעניינים גשמיים הוא ההפך הגמור משכלה של הנפש האלקית.

שהיא בחי' חכמה עליונה בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא.¹² למעלה מן השכל המושכל ומושג בגשמיות. שהיא בחינת חכמה עליונה, בחינת "חכים ולא בחכמה ידיעא" — חכם, אך לא בחכמה שניתנת לידיעה; היא למעלה מן השכל שניתן להעלות על הדעת ולהשיג במונחים גשמיים.

השכל של הנפש האלקית נובע מחכמה עליונה, שעליה נאמר בתיקוני זוהר "חכים ולא בחכמה ידיעא" — חכמה שאינה דומה לשום חכמה שאנו יכולים לדעת. היא למעלה מכל הבנה שניתנת להשגה במונחים גשמיים.

6 והשכל המושכל ומושג בגשמיות ע"פ שכל אנושי הוא שקר¹³ והפך ממש מחכמת אלהות שהיא חכמת אמת¹⁴ והמדות הנולדות משכל הגשמי הן הנקי בשם יצה"ר¹⁵

השכל הנתפס ומוכן במונחים גשמיים, על פי ההיגיון האנושי, הוא שקר — היפוכה הגמור של החכמה האלוקית, שהיא חכמת האמת; והמדות שנולדות מן השכל הגשמי הן הנקראות יצר הרע.

היגיון שתופס דברים במונחים גשמיים בלבד, על פי ההיגיון האנושי, נקרא שקר, משום שהוא היפוכה הגמור של החכמה האלוקית, חכמת האמת. הרגשות הנובעים מן ההיגיון הגשמי הזה הם הנקראים יצר הרע.

וצריך האדם לאכפייא לון שלא יתנהג ע"פ מדות שנולדו מן השכל הגשמי. רק ואהבת את¹⁶ הוי"ה אלקיך בכל לבבך. היינו בהגביר כח נה"א המשכלת.

על האדם לכפות אותן, כדי שלא יתנהל על פי מדות שנולדו מן השכל הגשמי, אלא רק על פי "ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך". כלומר, על ידי חיזוק כוחה של הנפש האלקית המשכילה.

על האדם לכפות את הרגשות האלה ולא לאפשר להם להכתיב את התנהגותו. במקום זאת, עליו לחיות על פי "ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך", והוא עושה זאת באמצעות חיזוק כוחה של הנפש האלקית המשכילה.

קטע 3 • 71-9

ההתבוננות בקריאת שמע

7 ומתבונן באוא"ס בפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל.¹⁷ שמע לשון הבנה¹⁸ כי הוי"ה הוא אלהינו פי' אלהינו הוא ענין¹⁹

ומתבוננים באור אין סוף בפסוק הראשון של קריאת שמע: "שמע ישראל". "שמע" הוא לשון הבנה: שהוי"ה הוא אלקינו. פירוש "אלקיננו" הוא עניין

נפש האלקית מתחזקת באמצעות התבוננות, המתחילה בפסוק הראשון של קריאת שמע. כאן "שמע" פירושו "הבין": יש להבין שהוי"ה הוא אלקינו, והמאמר מסביר כעת מה משמעות "אלקיננו".

ההתהוות בחי' ממכ"ע וסוכ"ע הוא נמשך מבחי' הוי"ה היה הוה ויהיה שהוא אוא"ס ב"ה שהוא בחי' אין והתהוות היש הוא מאין ממש.

ההתהוות, בחינת ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין. היא נמשכת מבחינת הוי", "היה הוה ויהיה", שהוא אור אין סוף ברוך הוא, שהוא בחינת אין; והתהוות היש היא מאין ממש.

"אלקיננו" הוא הכוח המהווה את העולמות, הן האור הממלא כל עולם והן האור הסוכב את כולם. כוח זה נמשך מהוי", השם שפירושו "היה, הוה ויהיה" — אור אין סוף עצמו, הנקרא "אין" משום שהוא למעלה מהשגה; לכן הבריאה היא יש מאין ממש.

8 והתהוות זו נמשך תמיד יש מאין²⁰ כמאמר ובטובו מחדש בכל יום תמיד כו'. והוא הוי"ה אחד אתה הוא קודם שנבה"ע²¹ ואתה הוא כו'.

התהוות זו, יש מאין, נמשכת תמיד, כמו שנאמר: "ובטובו מחדש בכל יום תמיד" וכו'. והוא, הוי", אחד: "אתה הוא עד שלא נברא העולם, ואתה הוא" וכו'.

הבריאה אינה אירוע חד-פעמי שהתרחש בעבר: התהוות יש מאין נמשכת בכל רגע, כפי שאומרים בתפילת שחרית, שהי' "בטובו מחדש" את הבריאה בכל יום. ואף על פי כן, ה' נותר אחד ואינו משתנה, כפי שנאמר בתפילה: "אתה הוא עד שלא נברא העולם, ואתה הוא" גם לאחר שנברא.

שאינן התהוות העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו. לפי שאינו דומה מעשה הקב"ה למעשה בו"ד. שהרי התהוות העולמות אינה פועלת בו שום שינוי, חס ושלום, כי אין מעשה הקדוש ברוך הוא דומה למעשה בשר ודם.

התהוות העולמות אינה גורמת שום שינוי בה'. הסיבה היא שדרך פעולתו של ה' אינה דומה לדרך פעולתו של אדם.

שמעשה אנוש הנה כח הפועל ממש הוא בנפעל. כמו עד"מ כשעושה דבר פונה א"ע ומעמיק שכלו בדבר שהוא עושה.

במעשה האדם, כוחו של הפועל נמצא ממש בדבר שנעשה. למשל, כשהוא יוצר דבר"מה, הוא מפנה את עצמו [אליו] ומעמיק את שכלו בדבר שהוא יוצר.

כשאדם יוצר דבר"מה, כוחו שלו נכנס ממש לתוך מה שהוא יוצר: הוא מפנה אליו את תשומת לבו ומשקיע בו את שכלו.

9 וע"כ הדבר שעושה פועל בו שינוי בכח שכלו. אבל התהוות העולמות מאוא"ס ב"ה אין פועלים בו שום שינוי ח"ו. והי' אחד כמו קודם שנבה"ע.

לכן, הדבר שאדם יוצר מחולל בו שינוי, בכוח השכל שלו. אבל הבאת העולמות לידי קיום מאור אין סוף, ברוך הוא, אינה מחוללת בו שום שינוי, חס ושלום; והוי"ה אחד, כפי שהיה לפני שנברא העולם.

מכיוון ששכלו של היוצר מתלבש ביצירה שלו, היצירה משנה אותו. בריאת העולם מאור אין סוף שונה: היא אינה משנה דבר בה', שנותר אחד כפי שהיה לפני שנברא העולם.

לפי שבשכמלי"ו שכל התהוות העולמות וקיומם וחיותן אינן אלא מבחי' מלכותו ית' שבמה שהוא מלך עליהם מחיה ומהוה אותם דהיינו בחי' שמו ית' בלבד.

כי [המשמעות של] "מבורך יהיה שם כבוד מלכותו לעד ולעולמי עולמים" היא שכל הבאת העולמות לידי קיום, קיומם והחיות שלהם באים רק מבחינת מלכותו יתברך: בכך שהוא מלך עליהם, הוא מחיה אותם ומהוה אותם. זוהי רק בחינת שמו יתברך.

הסיבה נעוצה במילים הנאמרות אחרי הפסוק הראשון של קריאת שמע: "מבורך יהיה שם כבוד מלכותו לעד ולעולמי עולמים". כל הבריאה, קיומה וחיותה באים רק ממלכותו של ה' — מכך שהוא מלך על העולמות. זהו רק "שמו", האופן שבו הוא מתייחס אליהם, ולא עצמותו; לכן הבריאה אינה נוגעת בה' עצמו.

קטע 4 • 101-11

נר הנשמה

10 ושם שייך כח הפועל²² בדבר ה' שמים נעשו²³ כי דבר מלך שלטון²⁴ כתיב מלכותך מלכות כ"ע.

ושם [במלכות שלו] שייך לדבר על כוח הפועל: "בדבר ה' נעשו השמים", שהרי כתוב: "דבר מלך שלטון". נאמר: "מלכותך היא מלכות כל העולמים",

רק ברמת מלכות אפשר לדבר על "כוח הפועל" של ה': השמים נעשו "בדבר ה'", כשם שמלך פועל באמצעות דברו בלבד, שהרי "דבר מלך שלטון". הכתוב מכנה את מלכותו "מלכות כל העולמים".

יחיד חי העולמים מלך כנודע. וכאשר יעמיק האדם שכלו ומחשבתו בזה בעומק בינתו ובעומקא דלבא.

"היחיד, חי העולמים, מלך", כידוע. וכאשר אדם מעמיק בכך בשכלו ובמחשבתו, בעומק הבנתו ובעומק הלב,

הביטוי שבתפילה, "היחיד, חי העולמים, מלך", אומר אותו הדבר: מלכותו של ה' היא שנותנת לעולמות את חיותם. המאמר פונה כעת לאדם שמתבונן בכל זה בשכלו ובעומק לבו.

אזי תבטל הנפש החיונית מהשכלתה בגשמיות²⁵ בתגבורת הנפש האלהית המשכלת ומתבוננת בגדולת א"ס ב"ה להוליד

אזי הנפש החיונית תחדל לעסוק במחשבותיה בעניינים גשמיים, מכוח התגברותה של הנפש האלקית, החושבת ומתבוננת בגדולתו של אין סוף ברוך הוא, כדי להוליד

התבוננות כזאת מחזקת את הנפש האלקית, וככל שהיא מתגברת, הנפש החיונית, המחיה את הגוף, חדלה לחשוב על עניינים גשמיים. התבוננותה של הנפש האלקית בגדולתו של אין סוף מולידה רגש, המתואר בחלק הבא.

מרוח בינתה והתבוננותה אהבה עזה כרשפי אש²⁶ לדבקה בו ית' בדביקה וחשיקה וחפיצה בהתלהבות עצומה עד כלות הנפש כמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי²⁷ וגוי²⁸.

מתוך רוח הבנתה והתבוננותה אהבה עזה כרשפי אש, לדבקה בו יתברך בדבקות, בכמיהה וברצון, בהתלהבות עצומה עד כלות הנפש, כמו שנאמר: "נכספה וגם כלתה נפשי" וגוי.

מתוך הבנתה מולידה הנפש האלקית אהבה עזה כרשפי אש — כמיהה לדבוק בה', בעוצמה כה רבה עד שהנפש מוכנה לכולות. בעל התהילים מתאר זאת: "נכספה וגם כלתה נפשי".

11 ועמך לא חפצתי בארץ²⁹ כלה שארי ולבבי³⁰ וגוי. ואזי תהיה החכמה שבנפש החיונית כשמן הנמשך אחר הפתילה³¹

"ומלבדך איני חפץ בדבר בארץ; בשרי ולבי כלים" וגוי. ואז החכמה שבנפש החיונית תהיה כשמן הנמשך אחר הפתילה,

כמיהתו של בעל המזמור נמשכת: מלבד ה' אין הוא חפץ בדבר בארץ, ובשרו ולבו כלים. כשהאהבה הזאת בוערת בנפש האלקית, החכמה שבנפש החיונית — כוח המחשבה שלה — נעשית כשמן הנמשך אחר הפתילה.

שהיא נר ה' נשמת אדם³² שהנשמה היא הפתילה המחברת אור האהבה עזה ורשפי אש להאיר בנה"ב עד שתכלה ותכסוף ג"כ לדבקה בו בדביקה חשיקה כו'.

שהיא "נר ה' הוא נשמת האדם": הנשמה היא הפתילה המחברת את אור האהבה העזה ואת רשפי האש, כדי להאיר בנפש הבהמית, עד שגם היא תכלה ותכסוף לדבוק בו, בדבקות ובכיסופים וכו'.

הפתילה היא הנפש האלקית, "נר ה'": היא מחברת את להבת אהבתה הבוררת אל הנפש הבהמית, כדי שהאור יאיר בתוכה. ואז גם הנפש הבהמית כלה וכוספת לדבוק בה', כשם שהשמן כלה בתוך הלהבה.

ולהיות ואהבת וגוי בכל לבבך³³ וגדול יהי כח כלות הנפש הבהמית ביתר שאת בבחי' שמן הנכלה ועולה עד שנעשה ממנו כולו אש של אור הנר

וכך יהיה "ואהבת" וגוי "בכל לבבך"; וגדול יהיה כוחה של הנפש הבהמית לכולות את עצמה, ביתר שאת, כדוגמת השמן הכלה ועולה, עד שכולו נעשה אש המאירה בנר,

כך מקיימים את "ואהבת... בכל לבבך", בשתי הנטיות. הכיסופים של הנפש הבהמית עצמה מתעצמים "ביתר שאת", כשמן הכלה כולו והופך כולו ללהבת הנר.

ע"י בחי' צעק לבם³⁴ והוא התהפכות בחי' האש שבה. ורשפי אש אהבה עזה כו'. וזהו נר של הנשמה שהיא מהתבוננות נפש האלהית עצמה:

על ידי בחינת "צעק לבם", שהיא הפיכת האש שבתוכה, ו"רשפי אש" של אהבה עזה וכו'. וזהו נר הנשמה, הבא מהתבוננותה של הנפש האלקית עצמה.

הדבר נעשה באמצעות "צעק לבם": האש של הנפש הבהמית עצמה מתהפכת לאהבה בוערת לה'. זהו נר הנשמה, הנובע מהתבוננותה של הנפש האלקית עצמה.

קטע 5 • 121-13

נר המצווה

12 וענין נר של המצווה היא שהמצווה יש לה סגולה פרטית³⁵ להעלות את נה"ב³⁶ ולקשרה באו"ס ב"ה³⁷ כמא' אק"ב בקדש העליון שהוא למעלה מן ההשתלשלות.

ענין נר המצווה הוא שלמצווה יש סגולה מיוחדת להעלות את הנפש הבהמית ולקשור אותה באור אין סוף, ברוך הוא, כמאמר "אשר קדשנו במצוותיו" — בקדושה העליונה, שהיא למעלה מהשתלשלות.

נר המצווה פועל באופן מיוחד: למצווה יש כוח מיוחד (סגולה) להעלות את הנפש הבהמית ולקשור אותה באור אין סוף. הברכה הנאמרת על מצווה, "אשר קדשנו במצוותיו", מדברת על קדושה עליונה שלמעלה מכל סדר השתלשלות העולמות.

כי המצוות הם לבושי³⁸ ונקי' לבוש מלכות שהם בחי' מקיפים שמקיפים ומלבישים את³⁹ הנפש מראשה כי המצוות הן לבושים, ונקראות "לבושי מלכות", שהרי הן בחינות מקיפות, המקיפות את הנפש ומלבישות אותה מראשה

המצוות נקראות לבושים, "לבושי מלכות", מפני שהן בחינות מקיפות: הן מקיפות ומלבישות את הנפש, כשם שהבגד מכסה את הגוף.

ועד רגלה להיות צרורה בצרור החיים את⁴⁰ ה' ממש שע"י מעלה את הנפש כמו האדם כשהוא לבוש יכולין להמשיך אותו ע"י לבושו.

ועד רגלה, כדי שתהיה "צרורה בצרור החיים את ה'" ממש. על ידי כך המצווה מעלה את הנפש, כשם שאפשר למשוך אדם באמצעות לבושו כשהוא לבוש.

כשהנפש מלוכשת במצוות מכף רגל ועד ראש, היא "צרורה בצרור החיים את ה'". כשם שאפשר למשוך אדם באמצעות לבושו, כך המצווה, שהיא לבוש, מעלה עמה את הנפש.

13 וכן כצורר אבן במרגמה.⁴¹ שע"י שצורר בחרט זורקין אותו למעלה יותר. הכלל שכל בחי' מקיף הוא העלאה למעלה.

וכן "כאבן בתוך הקלע": מפני שהיא קשורה בכיס, היא נזרקת גבוה יותר. הכלל הוא שכל בחינה של מקיף היא העלאה כלפי מעלה.

תמונה נוספת: אבן הקשורה בקלע עפה גבוה הרבה יותר מאבן שנזרקת ביד. המילה "צורר", שפירושה קשור, היא אותה מילה שבביטוי "צורר בצורר החיים"; והכלל הוא שכל דבר שמקיף דבר אחר מעלה אותו כלפי מעלה.

ולכן לובשין טלית ותפלין קודם התפלה להמשיך בחי' מקיף⁴² למעלה להעלות את נה"ב בתפלה כנודע שאין התחתון עולה למעלה עד שיורדת תחלה הארה מלמעלה. והתפלה היא עליית נה"ב.

לכן לובשים טלית ותפלין לפני התפילה, כדי להמשיך מלמעלה בחינה של מקיף, שתעלה את הנפש הבהמית בתפילה. כידוע, התחתון אינו עולה למעלה עד שקודם לכן יורדת הארה מלמעלה. והתפילה היא עליית הנפש הבהמית.

זו הסיבה שלובשים טלית ותפלין, שהן מקיפים, לפני התפילה: הן ממשיכות אור מקיף שמעלה את הנפש הבהמית בתפילה. כידוע, התחתון אינו יכול לעלות עד שקודם לכן יורדת אליו הארה מלמעלה, והתפילה היא עלייתה של הנפש הבהמית.

ולכן התפלה היא נוסחא אחת בכל יום כל ימי חייו של אדם הקצובים לו ימי שנותינו בהם שבעים שנה⁴³ הם כפי נצוצות נפש הבהמית שצריכין להעלות (משא"כ נפש האלהית היא נצחית) וכל יום נעשה בחי' חדשה.

לכן נוסח התפילה קבוע בכל יום, במשך כל ימי חייו של האדם שנקצבו לו — "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" — משום שהם מכוונים כנגד ניצוצות הנפש הבהמית שיש להעלות (שלא כמו הנפש האלקית, שהיא נצחית); ובכל יום מתהווה בחינה חדשה.

נוסח התפילה נשאר קבוע בכל יום מימי חייו של האדם, מפני שכל יום בשנות חייו הקצובות מכוון כנגד ניצוצות של הנפש הבהמית שעליו להעלות. לעומת זאת, הנפש האלקית נצחית. בכל יום מתהווה בחינה חדשה של הנפש הבהמית.

וצריך להעלות גם אותו נצוץ שמתחדש והכל היא העלאה אחת (משא"כ לימוד התורה צריך דוקא ללמוד בכל יום דבר חדש)⁴⁴

גם את הניצוץ הזה, שמתחדש, צריך להעלות, וההעלאה כולה היא העלאה אחת (שלא כמו בלימוד התורה, שבו צריך דווקא ללמוד בכל יום דבר חדש).

צריך להעלות גם את הניצוץ החדש של כל יום, אך מכיוון שההעלאה בכל יום היא מאותו סוג, אותה תפילה מתאימה. לימוד התורה שונה: צריך ללמוד דבר חדש בכל יום.

ולכן כל המצות נקראות בשם צדקה⁴⁵ כי צדקה תרומם גוי⁴⁶ שע"י הצדקה וחסד שעושים למטה להחיות רוח שפלים⁴⁷ ועני חשוב כמת.⁴⁸

לכן כל המצוות נקראות בשם צדקה, שהרי "צדקה תרומם גוי": באמצעות הצדקה והחסד שעושים למטה, כדי להחיות את רוחם של שפלי הרוח — והעני נחשב כמת —

מאותה סיבה כל המצוות נקראות צדקה, משום ש"צדקה תרומם גוי". הצדקה והחסד מחיים את רוחם של שפלי הרוח, והעני נחשב כאילו הוא מת.

כן ויותר מכן לאין קץ נמשך רוח חיים מלמעלה מחיי החיים ב"ה להחיות מתים ממש בבחי'י

כך, ואף לאין קץ יותר מכך, נמשכת מלמעלה רוח חיים, מחיי החיים ברוך הוא, להחיות את המתים ממש, בבחינת בתגובה לכך נמשכת מלמעלה רוח חיים — מה', שהוא "חיי החיים" — במידה גדולה לאין קץ מהעזרה הניתנת למטה, כדי להחיות את המתים ממש.

ימין מקרבת⁴⁹ וימינו תחבקני⁵⁰ ממש באור המקיף שמלמעלה לרומם ולהעלות את הנפש למעלה מעלה באוא"ס ב"ה ממש וזהו ענין נר מצוה:

"ימין מקרבת" ו"וימינו תחבקני" ממש, באמצעות האור המקיף שמלמעלה, כדי לרומם ולהעלות את הנפש למעלה מעלה, באור אין סוף ברוך הוא ממש. וזהו עניינה של נר מצוה:

החייאה זו באה כחיבוק של ימינו של ה', היד "המקרבת": אור מקיף מלמעלה, שמעלה את הנפש למעלה מעלה, עד אור אין סוף עצמו. לכך הכוונה בביטוי "נר מצוה".

קטע 6 • 14-19

התורה היא אור

14 אך התורה אור⁵¹ הוא המשכת אוא"ס ב"ה מלמעלמ"ט.⁵² והיא אור וגילוי⁵³ אוא"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מהשתלשלות שירידת והדרגת סדר השתלשלות היא בחי' העלם והתלבשות אוא"ס ב"ה להיות התהוות מהות אחר מהות באופנים ומינים שונים.

אבל "התורה היא אור" פירושו המשכת אור אין סוף, ברוך הוא, מלמעלה למטה. זהו אור וגילוי של אור אין סוף, ברוך הוא, עצמו, שלמעלה הרכה מהשתלשלות; שכן הירידה וההדרגה של סדר ההשתלשלות הן בחינת הסתר והלבשה של אור אין סוף, ברוך הוא, כדי שתתהווה מציאות אחת לאחר מציאות אחרת, באופנים ובסוגים שונים.

התורה פועלת בכיוון ההפוך: במקום להעלות את הנשמה מלמטה, היא ממשיכה את אור אין סוף מלמעלה. היא מגלה את אור אין סוף עצמו, שלמעלה בהרכה מהשתלשלות העולמות; ואילו סדר ההשתלשלות, היורד מדרגה אחר מדרגה, הוא הסתר של האור הזה, המלוכש שכבה אחר שכבה כדי שכל סוג של נברא יוכל להתהוות.

15 וכמ"ש ישת חשך סתרו⁵⁴ שהוא חשך והעלם ולא אור וגילוי. ועל התורה נאמר מגלה עמקות מני חשך.⁵⁵

כפי שכתוב: "הוא שם את החושך למקום מחבואו" — זהו חושך והסתר, ולא אור וגילוי. ועל התורה נאמר: "הוא מגלה דברים עמוקים מתוך החושך".

השתלשלות העולמות היא ה"חושך" שבו ה' מסתתר — הסתר ולא גילוי. התורה, לעומת זאת, מתוארת כמגלה "דברים עמוקים מתוך החושך".

וממעמקים קראתיך⁵⁶ הוי"ה. וזהו תכלית בריאת האדם להמשיך על נפשו וא"ס ב"ה שלמעלה מן ההשתלשלות.

וכן: "מן המעמקים קראתי אליך, ה'". וזו תכלית בריאת האדם: להמשיך על נשמתו את אור אין סוף, ברוך הוא, שלמעלה מהשתלשלות,

הפסוק "מן המעמקים קראתי אליך" מובא כאן לצד המאמר, תוך שימוש באותה מילה המציינת עומק. תכלית בריאת האדם היא להמשיך על נשמתו שלו את אור אין סוף שלמעלה מכל סדר העולמות.

להיות אור א"ס ב"ה שורה למטה כמו למעלה כמ"ש אני ראשון ואני אחרון⁵⁷ ומבלעדי אין אלהים. כלומר כשם שאני ראשון קודם שנבה"ע.

כדי שאור אין סוף, ברוך הוא, ישרה למטה כפי שהוא למעלה, כפי שכתוב: "אני ראשון ואני אחרון, ומבלעדי אין אלקים". כלומר, כשם ש"אני ראשון" קודם לבריאת העולם,

המטרה היא שאור אין סוף ישרה למטה כפי שהוא למעלה. דברי ישעיהו "אני ראשון ואני אחרון" מתארים את ה' כפי שהוא לפני בריאת העולם וכפי שהוא אחריה; כעת המאמר מסביר כיצד הדבר נוגע לתקופה שבינתיים.

16 ואחרון לאחר שנברא העולם. כן מבלעדי דהיינו באמצעות בשעת בריאת העולם יהי אור א"ס ב"ה נמשך למטה שיהי בטול העולם במציאות כמו קודם שנברא ואחר שנברא והיינו ע"י התורה כי אורייתא מחכמה נפקת.^{58, 59}

ו"אחרון" — לאחר שנברא העולם. כך גם "בלעדי", כלומר באמצע, בזמן בריאת העולם: אור אין סוף, ברוך הוא, יימשך למטה, כך שהעולם יתבטל במציאותו, כפי שהיה קודם שנברא וכפי שהוא לאחר שנברא. והדבר נעשה באמצעות התורה, שכן "התורה יוצאת מחכמה".

כשם שה' הוא "ראשון" לפני הבריאה ו"אחרון" לאחריה, "בלעדי" מתייחס לזמן שביניהם, כאשר העולם קיים: גם אז אור אין סוף אמור להימשך למטה, כך שהעולם יתבטל לפניו כאילו לא נברא. הדבר נעשה באמצעות התורה, משום ש"התורה יוצאת מחכמה" — המדרגה שבה אור אין סוף מתגלה.

17 וכמ"ש לכבודי בראתיו.⁶⁰ כב"ד בגימטריא ל"ב⁶¹ הם ל"ב נתיבות חכמה.^{62,63} בראתיו בחי' תלמוד. יצרתיו בחי' משנה. ועשיתיו בחי' מקרא.

וכמו שנאמר: "למען כבודי בראתי אותי". למילה "כבוד" יש ערך מספרי של שלושים ושתיים, והכוונה היא לשלושים ושניים נתיבות החכמה. "בראתי אותי" הוא בחינת תלמוד; "יצרתי אותי" הוא בחינת משנה; ו"עשיתי אותי" הוא בחינת מקרא.

בפסוק של ישעיהו נאמר שה' ברא, יצר ועשה את [כל הדברים] "למען כבודי". למילה "כבוד" יש ערך מספרי של שלושים ושתיים, והיא רומזת ל"שלושים ושניים נתיבות החכמה"; שלושת הפעלים, המזכירים את עולמות בריאה, יצירה ועשיה, מקבילים כאן לתלמוד, משנה ומקרא.

שכולם הם בבחי' חכמה ואור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בחכמה⁶⁴ שאין שם שום הסתר פנים.

שכן כל אלה הם בבחינת חכמה, ובחכמה שורה אור אין סוף ברוך הוא ומתגלה, בלי שום הסתר פנים.

כל שלושת חלקי התורה נובעים מחכמה, ובה שורה אור אין סוף ומתגלה ללא כל הסתר. לכן התורה, על כל חלקיה, נושאת גילוי של ה' שאינו מוסתר.

18 ושם הוא בחי' אני ה' לא שנית⁶⁵ כמו קודם שנברא העולם. ולכן רב יהודא דכולי תנויי בניזקין⁶⁶ הוה לזכות את הזכאי. ולחייב את החייב.

ושם היא הבחינה של "אני ה' לא שנית", כפי שהיה לפני שנברא העולם. לכן רב יהודה, שכל לימודו היה בסדר נזיקין, [למד] כדי לזכות את הזכאי ולחייב את החייב,

בחכמה, המתגלית באמצעות התורה, ה' הוא בבחינת "אני לא השתנתי", בדיוק כפי שהיה לפני הבריאה. הדבר מסביר את דרכו של רב יהודה, שעליו נאמר בגמרא שבימיו כל הלימוד היה בסדר נזיקין: בפסיקה מי זכאי ומי חייב הוא עסק בהפרדה.

להפריד ביניהם. בכדי להפריד החיצונים מהקדושה ויתפרדו כל פועלי און⁶⁷ כו'. ולכן היה פטור מן התפלה⁶⁸ לפי שהיתה תורתו אומנתו⁶⁹ כר' שמעון בן יוחאי וחבריו.

להפריד ביניהם, כדי להפריד את הכוחות החיצוניים מן הקדושה, ו"יתפזרו כל פועלי האוון" וכו'. לכן היה פטור מן התפילה, מפני שהתורה הייתה עיסוקו, כמו רבי שמעון בן יוחאי וחבריו.

ההפרדה בין זכאי לחייב בדיני התורה מפרידה את הכוחות החיצוניים מן הקדושה, כדי ש"יתפזרו כל פועלי האוון". משום כך היה רב יהודה פטור מן התפילה, כמו רבי שמעון בן יוחאי וחבריו, שלימוד התורה היה עיסוקם היחיד.

והיינו מפני שרב יהודה היה אדם גדול מאד עד שאמר עליו שמואל אין זה ילוד אישה⁷⁰ דאימתא דמאריה עליה שהי בחינת ביטול לאו"ס ב"ה שהמשיך עליו בק"ש.

וזאת מפני שרב יהודה היה אדם גדול מאוד, עד ששמואל אמר עליו: "זה אינו ילוד אישה", שכן מורא אדונו היה עליו; הוא היה בביטול לאור אין סוף, ברוך הוא, שאותו המשיך עליו באמירת קריאת שמע.

גדולתו של רב יהודה מסבירה זאת: שמואל אמר עליו "זה אינו ילוד אישה", מפני שמורא אדונו היה עליו. הוא היה בביטול לאור אין סוף, שאותו המשיך עליו באמצעות קריאת שמע.

(כי מן הק"ש לא היה פטור ואפילו ר' שמעון בן יוחאי וחבריו אלא מן התפלה)

(שהרי מקריאת שמע הוא לא היה פטור, וגם רבי שמעון בן יוחאי וחבריו היו פטורים רק מן התפילה)

בסוגריים מוסיף המאמר שרב יהודה לא היה פטור מקריאת שמע; גם רבי שמעון בן יוחאי וחבריו היו פטורים מן התפילה בלבד. קריאת שמע, שבאמצעותה נמשך הביטול באדם, נותרת חובה לכולם.

והיתה תורתו ג"כ בבחי' בטול ממש בבחי' ואשים דברי בפ"ך.⁷¹ ודברי אשר שמת בפ"ך⁷² וכמארו"ל מתניתין מלכתא.⁷³

וגם תורתו הייתה בבחינת ביטול ממש, בבחינת "ואשים דברי בפ"ך" ו"דבריי אשר שמת בפ"ך", וכמאמר חז"ל: "מתניתין מלכתא",

גם לימוד התורה של רב יהודה עצמו היה ביטול: דברי ה' הושמו, כביכול, בפיו, כפי שנאמר בפסוקים. משום כך חז"ל מכנים את המשנה "מלכה".

בחי' מלך שמצוה וגוזר שיהי הפסק כך⁷⁴ כי מלך במשפט יעמיד ארץ⁷⁵ לזכות את הזכאי כו'. שיש ב' בחי'. בחי' עבד שלומד כדי שידע רצון המלך.

בבחינת מלך המצווה וגוזר שהפסיקה תהיה כך, שהרי "מלך במשפט יעמיד ארץ", לזכות את הזכאי וכו'. יש שתי בחינות: בחינת עבד הלומד כדי לדעת את רצון המלך,

המשנה היא כמו מלך הגוזר שהפסיקה תהיה כך, שהרי "מלך במשפט יעמיד ארץ". יש שני סוגים של לומדים: עבד הלומד כדי לברר מהו רצון המלך, ומלך, כפי שיוסבר בחלק הבא.

19 ובחי' מלך שבעת לימודו הוא הגוזר ומצוה לעצמו כו' וז"ש ויהי בישרון מלך⁷⁶ לפי ששכינה היתה מדברת⁷⁷ מתוך גרונו של משה.

ובחינת מלך, שבשעת לימודו הוא עצמו הגוזר ומצווה, וכו'. וזהו שכתוב: "ויהי בישרון מלך", משום שהשכינה דיברה מתוך גרונו של משה.

סוג הלומד השני דומה למלך: בשעה שהוא לומד, הוא עצמו גוזר את ההלכה. המאמר מפרש את הפסוק "ויהי בישרון מלך" על משה, משום שהשכינה דיברה מתוך גרונו.

וכך ר' שמעון בן יוחאי וחבריו ורב יהודה לפי מדרגתו. שכפי ערך בטול נפשו לאור א"ס ב"ה.

וכך גם רבי שמעון בן יוחאי וחבריו, ורב יהודה לפי מדרגתו: ככל שביטול נפשו של אדם לאור אין סוף ברוך הוא גדול יותר,

כך היו גם רבי שמעון בן יוחאי וחבריו, ורב יהודה לפי מדרגתו: ככל שנפשו של אדם בטלה יותר לפני אור אין סוף, כך נמשך יותר מאור זה לתוך התורה שלו.

ככה היתה המשכת אור א"ס ב"ה בתורתם ועבודתם. והמשנה המדברת בפיהם היא דבר ה' ממש. ועי"ז נמשך בטול העולם במציאות למטה כמו למעלה:

כך הייתה המשכת אור אין סוף ברוך הוא בתורתם ובעבודתם. והמשנה שדיברה מפיהם הייתה ממש דבר ה'. ועל ידי כך נמשך ביטול מציאות העולם למטה, כפי שהוא למעלה.

לכן המשנה שנאמרה בפי חכמים כאלה היא ממש דבר ה', ועל ידה מתבטלת מציאות העולם למטה, כפי שהיא בטלה למעלה.

קטע 7 • 201-21

הפתילה, השמן והאור יחד

20 והנה אור התורה הזה נאחז ומתחבר במצוה כי כל התורה שלפנינו הן תושב"כ ושבע"פ עיקרן ויסודותן היא במצות שע"ז נאמר ותמלא כדה ותעל.⁷⁸

כעת, אור התורה הזה נאחז במצווה ומתחבר אליה, שכן כל התורה שלפנינו, הן התורה שבכתב והן התורה שבעל פה, עיקרה ויסודותיה הם המצוות. על כך נאמר: "ותמלא כדה ותעל".

אור התורה נאחז במצווה, כפי שהלהבה נאחזת בפתילה, משום שעיקרה ויסודה של התורה כולה, שבכתב ושבעל פה, הם המצוות. רבקה, שעליה נאמר "ותמלא כדה ותעל", היא הדימוי לכך.

כ"ד ספרין דאורייתא^{80, 79} כו' שהן בחי' כד שנשאב מים העליון⁸¹ חכמה עלאה של א"ס ב"ה שהוא עד אין קץ ותכלית ועי"ז נאמר והיו הדברים האלה⁸² אשר אנכי מצוך. אנכי דייקא.

"עשרים וארבעה ספרי התורה" וכו', שהם בחינת כד שבאמצעותו שואבים את המים העליונים — חכמה העליונה של אין סוף ברוך הוא, שאין לה קץ ותכלית. ועל כך נאמר: "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך" — "אנכי" דווקא.

הכד שלה (כ"ד, שערכן בגימטריה עשרים וארבע) הוא עשרים וארבעת ספרי המקרא, שמהם שואבים את המים העליונים — חכמתו האינוסופית של אין סוף. לכן נאמר בפסוק "הדברים האלה אשר אנכי מצוך": המצוות נובעות מ"אנכי" של ה' עצמו.

21 והמצוה היא הפתילה שמתלבשת בנפש השכלית והחיונית להעלות ולקשרה באור התורה שהיא בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא⁸³ הפך שכל אנושי ובה שורה א"ס ב"ה כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ.⁸⁴

והמצווה היא הפתילה, המתלבשת בנפש השכלית והחיונית כדי להעלות אותה ולקשור אותה לאור התורה, שהיא בחינת "חכים ולא בחכמה ידיעא" — חכמה שאינה חכמה ידועה, ההפך מן השכל האנושי; ובה שורה אין סוף ברוך הוא, כמו שכתוב: "ה' בחכמה יסד ארץ".

כעת המשל מושלם: המצווה היא הפתילה. היא מתלבשת בנפש השכלית והחיונית של האדם כדי להעלות אותה ולקשור אותה לאור התורה — חכמה שאינה דומה לחכמה האנושית, ובה שורה אין סוף, כמו שנאמר: "ה' בחכמה יסד ארץ".

אך צריך להקדים התבוננות של נפש האלקית היא נר ה' נשמת אדם⁸⁵ כדי להיות ואהבת וגוי בכל לבבך⁸⁶ כי רוח אייתי רוח⁸⁷ ואמשיך רוח וכמ"ש אם ישים אליו לבו⁸⁸ וגוי

אך תחילה יש להתבונן באמצעות הנפש האלקית, שהיא "נר ה' נשמת אדם", כדי שתהיה "ואהבת וגוי בכל לבבך"; כי "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח", וכמו שכתוב: "אם ישים אליו לבו וגוי",

אולם תחילה על הנפש האלקית, "נר ה'", להתבונן, כדי שתתעורר אהבה "בכל לבבך". כפי שאומר הזוהר, רוח מלמטה מביאה וממשיכה רוח מלמעלה, והפסוק "אם ישים אליו לבו" מובא באותו הקשר.

עד שתהיה חכמה שבנפש החיונית בחי' השמן הנמשך אחר הפתילה של מצוה להתכלל ממש באור התורה שתתהפך ממש מהפוך אל הפוך משכל אנושי המושג לשכל חכמת התורה חכמת אלהית בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא כו'

עד שהחכמה שבנפש החיונית תהיה בבחינת השמן הנמשך אחר פתילת המצווה, ותיכלל ממש באור התורה; כך תתהפך ממש מקצה אל קצה — משכל אנושי הניתן להשגה לשכל של חכמת התורה, חכמה אלוקית, בבחינת "חכים ולא בחכמה ידיעא" וכו'.

המטרה היא שהחכמה שבנפש החיונית תהיה כשמן הנמשך אחר פתילת המצווה, עד שתיכלל באור התורה. היא מתהפכת מקצה אל קצה: מהיגיון אנושי לחכמה האלוקית של התורה.

שלכן נתלבשה בענינים גשמיים וכל ענינים גשמיים כלולים בה כמו כל צמח האדמה ופרי העץ בסדר זרעים.

ולכן התורה התלבשה בענינים גשמיים, וכל הענינים הגשמיים כלולים בה, כמו כל הצומח מן הארץ ופירות העץ בסדר זרעים,

לכן התורה התלבשה בענינים גשמיים: סדר זרעים עוסק בכל הצומח מן הארץ ובפירות העץ.

וכל בעלי חיים בסדר קדשים. כדי לברר ולהפך הכל בקדושה. וימלא כבוד⁸⁹ ה' את כל הארץ הלזו הגשמית כו':

וכל בעלי החיים בסדר קדשים, כדי לברר הכול ולהפוך אותו לקדושה, וימלא כבוד ה' את כל הארץ הגשמית הזאת וכו'.

סדר קדשים עוסק בבעלי חיים. כל זה נועד לברר את כל המציאות הגשמית ולהפוך אותה לקדושה, עד ש"כבוד ה' ימלא את כל הארץ" — את הארץ הגשמית הזאת.

קטע 8 • 221-23

ביאור הפסוק הפותח

22 וזהו המגביהי לשבת.⁹⁰ פי' המגביה יי' הוא יי' שבה' שהדל"ת הוא בחי' דלית. דלית ליה מגרמיה כלום

נעשה⁹¹ ה' ע"י היו"ד⁹² שבתוכה

וזהו [פירוש] "המגביהי לשבת". כלומר, "המגביהי" — מרים את היו"ד, היו"ד שבתוך הה"א. שהרי הדל"ת היא בחינת "דלית", כלומר "אין לה מעצמה כלום"; באמצעות היו"ד שבתוכה היא נעשית ה"א.

המאמר חוזר לפסוק הפותח. הוא מפרש את "המגביהי" כ"מגביה יו"ד": האות ה"א מורכבת מדל"ת ובתוכה יו"ד קטנה. הדל"ת רומזת ל"דלית", כלומר "אין לה מעצמה כלום"; היא נעשית ה"א רק באמצעות היו"ד שבתוכה.

והיינו בחי' המצוה שמצדק נעשה צדקה. וצדקה תרומם גוי⁹³ ע"י שמגביה את בחי' היו"ד שבה' למעלה מעלה באוא"ס ב"ה ממש.

וזהו בחינת המצוה: מן "צדק" נעשית "צדקה"; ו"צדקה תרומם גוי", בכך שהיא מעלה את בחינת היו"ד שבה"א מעלה מעלה, אל אור אין סוף ממש.

זוהי עבודת המצוה: "צדק" נעשה "צדקה" כשהוא מקבל ה"א. ו"צדקה תרומם", מפני שהיא מעלה את היו"ד שבתוך הה"א מעלה מעלה, אל אור אין סוף עצמו.

לשבת להיות בחי' מכון לשבת⁹⁴ דהיינו שתהא שם השראת אוא"ס ב"ה ממש שהיא בחי' ישיבה

"לשבת" — להיות בבחינת "מכון לשבתך", כלומר, שתשרה שם ממש אור אין סוף, וזו בחינת ישיבה,

"לשבת" פירושו להיות "מכון לשבתך", מקום שבו אור אין סוף עצמו שורה. הישיבה היא דימוי להשראה הזאת.

דהיינו בחי' ירידה והשפלה אצלו כביכול וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם.⁹⁵ כי להיות מלך לעולם היא בחי' ישיבה והשפלה כי על מי ימלוך כו'.

כלומר, בחינת ירידה והשפלה מצדו, כביכול, ככתוב: "וישב ה' מלך לעולם". שהרי להיות מלך בעולם היא בחינת ישיבה והשפלה, כי על מי ימלוך? וכו'.

ישיבה מבטאת השפלה, כמו מלך היושב על כסאו: כביכול, ה' יורד בהיותו מלך בעולם, שהרי מלך זקוק לנתינים שעליהם ימלוך. לכן "וישב ה' מלך" מתאר את ה' משפיל את עצמו כדי למלוך בעולם.

23 וזו היא העלאה שע"י המצות ממטה למעלה. אבל התורה אור היא המשכה מלמעלה למטה המשפילי לראות בשמים⁹⁶ תושב"כ. ובארץ תושבע"פ.

וזו היא העלייה שמתחוללת באמצעות המצוות, מלמטה למעלה. אך "תורה אור" היא המשכה מלמעלה למטה: "המשפילי לראות בשמים" — תורה שבכתב, "ובארץ" — תורה שבעל פה.

כל זה הוא העלייה מלמטה למעלה שהמצוות מחוללות. התורה היא תנועה הפוכה — המשכה מלמעלה למטה — וזהו חלקו השני של הפסוק: "המשפילי לראות בשמים" הוא תורה שבכתב, "ובארץ" הוא תורה שבעל פה.

ושם הוא לראות בחי' ראייה והתגלות אוא"ס ב"ה למטה כמו למעלה. ולא בחי' שמע ישראל⁹⁷ ושם מדובר ב"לראות": בחינת ראייה והתגלות של אור אין סוף ברוך הוא למטה כמו למעלה, ולא בחינת "שמע ישראל",

בתורה אור אין סוף אינו רק מובן, אלא גם "נראה": הוא מתגלה למטה בבהירות כמו למעלה. הדבר נעלה מבחינת "שמע ישראל".

דהיינו התבוננות שבנפש האלהית שהיא בחי' שמיעה בלבד אלא כמ"ש כי עין בעין יראו⁹⁸ וגו': כלומר, ההתבוננות שבנפש האלקית, שהיא בחינת שמיעה בלבד; אלא כמו שכתוב: "כי עין בעין יראו" וגו'.

"שמע ישראל" מציין את ההתבוננות של הנפש האלקית, שהיא דומה לשמיעה על דבר ולא לראייה שלו. התורה מביאה התגלות הדומה לראייה, כפי שנאמר בהבטחה: "כי עין בעין יראו".

בעבודה

לפני התפילה מתעטפים בטלית ומניחים תפילין, וממשיכים אור מקיף המעלה את הנפש הבהמית; לאחר מכן מתבוננים בקריאת שמע בכך שכל הבריאה נובעת אך ורק מדיבורו של ה', עד שאהבת הנפש האלקית מציתה אפילו את שכלה ורגשותיה של הנפש הבהמית. לצד זאת מקיימים את המצוות, ובייחוד את מצוות הצדקה, המעלות את הנשמה אל מעבר למה שההבנה יכולה להגיע אליו, ולומדים תורה בכל יום, תוך חידוש בלימוד בכל יום, כדי שאור אין סוף יומשך אל תוך החיים.

שאלות לשיחה

1. מדוע הפתילה, ולא השמן, היא המרכיב העיקרי של הנר, ומה הדבר מלמד על תפקידה של הנפש האלקית?
2. כיצד, לפי המאמר, יכול היצר הרע להגיע לאהבת ה', ומדוע השינוי מתחיל בשכלו?
3. במה שונה האופן שבו המצוות מרוממות את הנשמה מהאופן שבו התורה ממשיכה את אורו של ה' למטה?
4. מדוע התפילה נשארת זהה בכל יום, ואילו לימוד התורה צריך להביא חידוש בכל יום?
5. מה ההבדל בין לימוד תורה כעבד לבין לימוד תורה כמלך, וכיצד הביטול של רב יהודה מסביר זאת?

הערות

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כ, כז.

פסוקה 3

6 ואהבת וגוי בכל לבבך בבי יצריך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, בכל נפשך ובכל מאודך". המאמר מבקש להסביר כיצד "בכל לבבך" כולל גם את היצר הרע.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבָתָּה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Berakhot 54a:6-7 ברכות נ"ד א:ו'-ז'

חייב אדם לברך על הרעה קשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מודד לה הוי מודה לו. לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מכון כנגד בית קדשי הקדשים. ולא יפגס להר הפית במקלו, ובמנעלו, ובפונדתו, ובאבק ששל רגליו. ...

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; ... "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ה. ברכות נד, א.

7 אך הענין . . כי ה' הוא אלקינו

קטע זה של המאמר, מן "אך העניין הוא" ועד "כי הוי' הוא אלקינו", מובא באור התורה על בלק.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת בלק ע' תתקנב.

8 יצ"ט ויצה"ר

יהל אור מוכיח מן הגמרא (Yoma 69b), "זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו" ומן המשנה באבות ("איזהו גיבור? הכובש את יצרו") שהמדות מכונות היצר הטוב והיצר הרע. כשמדובר בהקב"ה, "יצר" פירושו מדות דאצילות, חסד וגבורה.

Yoma 69b:15 יומא ס"ט ב:ט"ו

אתו אינהו ואמרו: אדרבה, זו היא גבורתו: שכובש את יצרו — שנותן ארץ אפים לרשעים. ואלו הן נוראותיו — שאלמלא מוראו

פסוקה 1

1 מי כה' אלקינו

"מי כה' אלקינו, המגביהי לשבת". המאמר נפתח בפסוק זה, ובסופו מפרש את "המגביהי" כעלייה שהמצוות מחוללות.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מִי כַּה' אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לַשַּׁבָּת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ה.

2 מי כה' אלקינו המגביהי

בכתביד אחד מצוין שהמאמר נאמר בשבת חנוכה בליובאוויטש בשנת תקס"ז, דבר המתאים לנושא שלו — הנר.

הערת קה"ת

באחד מכת"י מצויין שנאמר שבת חנוכה בליאדי שנת תקס"ז. וראה מפתח המאמרים בסה"מ תקס"ז הערה 13. ראה גם מאמרי הצ"צ הנחות תרס"ו ע' קצט. נתבאר בהמשך יונתן פרק ד' סה"מ תר"ם ע' תצא. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. הגהות נדפסו ביהל אור ע' תלח ואילך. קיצור באוה"ת בראשית כרך ה תתקלא, א. תתקלב, א. כרך ז תתתסב, ב. לכללות מאמר זה ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שסא, והביאור שבתו"א נכלל שם. ד"ה זה נזכר לקמן קיד, א. לקריית ויקרא א, ד. ואילך. הסוגריים בהמאמר נמצאים גם בכרך 1824 שנכתב בחיי אדה"א.

3 המשפילי לראות בשמים ובארץ

"המשפילי לראות בשמים ובארץ". בסוף המאמר הפסוק מתפרש כך שהתורה, שככתב ושבעל פה, ממשיכה את אורו של ה' למטה.

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו'

הַמִּשְׁפִּילִי לְרֹאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 כי נר מצוה ותורה אור

"כי נר מצוה ותורה אור". המאמר מסביר שהמצווה היא פתיל הנר והתורה היא אורו.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרְךָ חַיִּים תּוֹכַחַת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, ;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ו, כג. ראה סה"מ תר"מ ח"ב ע' תצא וע' תשיב (בהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב).

5 נר הוי' נשמת אדם

"נר ה' נשמת אדם, חופש כל חדרי בטן". המאמר שואל באיזה מובן גם הנשמה היא נר.

Proverbs 20:27 משלי כ:כ"ז

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׁ כָּל-חֲדָרֵי-בֶטֶן:

שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵי־אֵךְ אוֹמֵר אֶחָת יְכוּלָה לְהַתְקַיֵּים בֵּין הָאוֹמוֹת?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ביהל אור עי' תלח מביא ראיי' שהמדות נק' יצ"ט ויצה"ר מגמרא יומא סט, ב: "וזהי גבורת גבורתו שכובש את יצרו כו', ופרש"י ומאריך אפו כו' וזהו ע"ד המבואר באבות רפ"ד איזהו גבור כו', וקשה איך שייך חלילה יצר אצלו ית', ולפמ"ש שהו המדות אי"ש דהיינו בחי' המדות דאצילות חו"ג נק' יצרו והוא כובשו ע"י מדת א"א כו'".

פסוקה 4

9 כי נה"א עיקרה היא נפש המשכלת

הקטע המצוין עוסק בירידת הנשמות ממקורן ב"מחשבה עילאה" כדי להתלבש בגופים, ירידה שנועדה לעלייה גבוהה הרבה יותר, וכן במצוות שמשיכות את האור האור נעשות מתוך כוונה. ההערה מפנה גם להערות המקור המודפסות שם.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת בחוקותי מז, ג ובמ"מ לשם.

10 והמדות . . הן הנקראות בשם יצ"ט

ההערה אומרת שגם לנפש האלקית יש מדות, אך אצלה הן בחינת מוחין המתייחסות למדות, ומפנה לשני המאמרים האלה משנת תר"ע לדין מלא.

הערת קה"ת

גם בנה"א יש מדות, אלא שם המדות הם בחי' מוחין השייכים למדות (ד"ה אלה המשפטים, וזאת התרומה עת"ר ע"ש בארוכה). ראה בקיצורים והערות לתניא עי' פה (הוצאה חדשה עי' ##).

פסוקה 5

11 וכן עיקר נה"ב היא המשכלת ומשגת גשמיות עוה"ז

ההערה מפנה לשם בעניין הנפש הבהמית, שעיקרה שכל המשיג את העולם הגשמי. הקטע המצוטט הוא תחילתו של אותו מאמר, ובו השאלות על אכילת מצה במשך שישה ימים כדי להגיע ל"עצרת" של היום השביעי של פסח.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת צו יג, סע"ב.

12 חכים ולא בחכמה ידיעא

בתפילתו של אליהו בהקדמה השנייה לתיקוני זוהר, פונים אל ה' בתואר "חכם, אך לא בחכמה שניתן לדעתה". המאמר משתמש בביטוי לתיאור החכמה העליונה שבה מושרשת הנפש האלקית.

Tikkunei Zohar 17b:3-4 תקוני זוהר י"ז ב:ג-ד'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתננהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איזהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאוני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתננהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסוקה 6

13 והשכל המושכל . . הוא שקר

קטע זה, הקובע שההיגיון האנושי הגשמי הוא שקר בהשוואה לחכמה

האלוקית, מובא שם.

הערת קה"ת

מובא בביאורו"ז להצ"צ כרך ב ע' תתקנ. ע"ש.

14 שהיא חכמת אמת

אור התורה מוסיף שאפילו הפילוסופים סברו שאי אפשר להשיג אלוקות באמצעות ההיגיון האנושי, ומביא את הפסוק "החקר אלוק תמצא" ואת חובות הלכבות (סוף שער היחוד). עוד מצוין שם שהשכל אינו יכול לצייר כיצד מחוץ לכיפת השמים אין שום דבר, אפילו לא מקום; הדבר ממחיש עד כמה מוגבלת יכולתו של השכל להשיג את הרוחני.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת דרושים לסוכות עי' איתשטז שמוסיף ע"ז "וכמ"ש ג"כ גבי חכמי המחקר שאלקות אינו מושג בשכל אנושי כלל כמו שהאבן היא פחותה משתשיג בשכל כך השכל כו' ועז"נ החקר אלוה תמצא עי' בח"ה סוף שער היחוד כיון שנמנע משכלינו להשיג כו' וכמו שהוכיחו בראיות ברורות שמחוץ לכיפת השמים אין שום מקום ואויר כלל, ובשכל להשיג זה איך ומה הוא א"א שיושג בשום אופן כלל וזה מורה שהשכל קצרה ידו מאד להשיג חכמת הרוחניות" ע"ש.

15 הנקי בשם יצה"ר

ההערה מפנה לכאן בעניין הסיבה שהמדות הנולדות מהיגיון גשמי נקראות יצר הרע.

הערת קה"ת

עי' בהערות וקיצורים לתניא עי' פא. ובספר המאמרים תש"א עי' קטו, וביהל אור עי' תלח.

16

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך". המאמר מפרש את הביטוי "בכל לבבך" ככולל גם את רגשותיה של הנפש הבהמית, שמתחילה מכניעים אותם ולאחר מכן רותמים אותם לעבודת ה'.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 7

17 שמע ישראל

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". המאמר מפרש את המילה "שמע" במשמעות של "הבין", ומסביר ש"אלקינו" הוא כוח הבריאה הנמשך מהוי'.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הָאֱלֹהִים הָאֶחָד Havayah אֱלֹהֵינוּ Havayah אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 שמע לשון הבנה

האידרא רבא מתארת את האוזניים כנפתחות מתוך חדר שבמוח, ומכנה הן את האוזן והן את הלב מקומות של הבחנה. הערת קה"ת מביאה זאת כמקור לפירוש "שמע" במשמעות של הבנה.

Zohar III, 138b זח"ג קלח, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג קלח, ב. מאמרי אדה"א בראשית עי' שעד "והוא להיות הבחנה טוב במוח ולב כמו השמע לאוזניך כו'".

19 פי' אלקינו הוא ענין ההתהוות בחי' ממכ"ע וסוכ"ע

אור התורה מסביר: "אלקינו" פירושו כוחנו וחיותנו, האור המלא והאור הסובב את כל העולמות; "הוי" אלקינו" הם חכמה ובינה, והבינה היא המקור של שניהם.

הערת קה"ת

באזה"ת בלק שם "אלקינו כוחינו וחיותינו והוא ענין ממכ"ע וסוכ"ע היינו כי הוי' אלקינו הוא חכמה ובינה אשר בינה הוא סוכ"ע וממכ"ע". וכ"ה ביהל אור ע' תמו ושם יש הג"ה לכאן.

פסוקה 8

20 והתהוות זו נמשך תמיד יש מאין

ההערה מפנה לדיון מקביל של אדמיר האמצעי על ההתהוות המתמדת של יש מאין.

הערת קה"ת

ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שעד.

21 אתה הוא קודם שנבנה"ע

באותו קטע מובאים גם הפסוקים "אני ה' לא שנית" ו"אתה הוא עד שלא נברא העולם, ואתה הוא", ומוסבר שה' אינו דומה לנשמה, המושפעת ממה שקורה לגוף משום שהיא מלוכנת בו ממש.

הערת קה"ת

בתפלת השחר. וראה לעיל לו, א ובהנסמן לשם.

פסוקה 10

22 ושם שייך כח הפועל

"ייהל אור" מפנה בעניין זה לשלושה דיונים בלקוטי תורה.

הערת קה"ת

ביהל אור ע' תמ מציינ לעיין בלקו"ת בד"ה ה' לי בעוזי פ"א. ובד"ה כי תצא דרוש הראשון ספ"ב. ובד"ה כי תצא דרוש השני פ"ב. וראה בארוכה במאמרי אדה"א בראשית ע' שעח ואעפ"י שבכל מעשה בראשית נאמר בהם כמו ענין כח בעשי' ופועלה גשמיית ע"ש.

23 בדבר ה' שמים נעשו

"בדבר ה' נעשו השמים, וברוח פיו כל צבאם". המאמר מביא פסוק זה כדי להראות שהבריאה היא פעולה של דיבור, בחינת מלכות.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צָבָאָם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לג, ו. "נעשו בפו"מ כי הוא אמר ויהי כו' הוא ציוה באותיות מח' שבדיבור דבר מלך שלטון כו' שגזור ומקיים, ונמצא בחי' המעשה שנק' כח הפועל האלקי בעשי' ממש". — מאמרי אדה"א בראשית ע' שעח ואילך בארוכה.

24 דבר מלך שלטון

"באשר דבר מלך שלטון, ומי יאמר לו מה תעשה". רצונו של מלך מתבצע בדיבורו בלבד, וכך ה' בורא באמצעות מלכותו.

Ecclesiastes 8:4 קהלת ח"ד:

בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר־מֶלֶךְ שְׁלוֹטוֹן וּמִי יֹאמְרֵלּוֹ מִה־תַּעֲשֶׂה:

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, ד.

25 וכאשר יעמיק . . אזי תבטל הנפש החיונית מהשכלתה בגשמיות

"ייהל אור" מסביר שזהו בירור החכמה והבינה של קליפת נוגה, הטוב והרע שבעץ הדעת. בירור זה קל יותר מבירור המדות, משום ששכירת הכלים התרחשה בעיקר בשבע הספירות התחתונות, ולכן קל יותר לבטלן בפני הקדושה.

הערת קה"ת

היינו בירור חו"ב שבק"ג בירור עה"ד טו"ר, דלכאורה בירור זה בקל יותר מבירור המדות כו' כי עיקר שבה"כ הי' בוז"ת משא"כ בג"ר ולכן בקל יותר הם מתבטלים לגבי קדושה כו' — ייהל אור ע' תמ.

26 אהבה עזה כרשפי אש

"כי עזה כמוות אהבה... רשפיה רשפי אש". המאמר משתמש בדימוי זה לתיאור האהבה העזה שנוולדת מהתבוננות.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח"ו:

שִׁימְנִי כַחֲתָם עַל־לִבִּי כַחֲתָם עַל־רוּעָה כִּי־עֲזָה כְמוֹת אֶהְיֶה קִשָּׁה כְּשֹׂאֵל קִנְיָה רִשְׁפֶּיהָ רִשְׁפֵי אֵשׁ שְׁלֹהֲבֶתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 נכספה וגם כלתה נפשי

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'". המאמר מביא פסוק זה על האהבה הכוספת עד שהנפש כלה.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נִכְסְפָה וְגַם־כִּלְתָּה נַפְשִׁי לַחֲצֹרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׂרֵי יִרְגְּנוּ אֶל־אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, ג.

28 מלכותך מכ"ע

"מלכותך מלכות כל עולמים". פסוק זה מראה שיחסו של ה' לכל העולמות הוא יחס של מלכות.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:יג

מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשִׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

פסוקה 11

29 ועמך לא הפצתי בארץ

"את מי יש לי בשמים, ומלכך איני חפץ בדבר בארץ". הדברים מבטאים כמיהה שאינה מותירה מקום לשום רצון אחר.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעַמִּי לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire
.none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
תהלים עג, כה.

30 כלה שארי ולבבי

"בשרי ולבבי כלים; ה' הוא צור לבבי וחלקי לעולם". המאמר מפרש את
"כלים" כנשמה הנשרפת באהבה, כמו שמן בלהבה.

Psalms 73:26 תהילים ע"ג:כו

כָּלֵה שְׁאֵרִי וּלְבָבִי צוּר־לִבִּי וְחֶלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my
.heart and my portion for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 ואזי תהי' החכ' שבנפש החיונית כשמן

"יהל אור" מזהה את "החכמה שבנפש החיונית" עם חכמת הנוגה, כפי
שמבואר בביאור למאמר זה.

הערת קה"ת

היינו חכמה דנוגה כמ"ש בהביאור — יהל אור ע' תמ.

32 נר ה' נשמת אדם

"נר ה' הוא נשמת האדם". כאן הנשמה היא הפתילה המחברת את להבת
האהבה אל השמן — הנפש הבהמית.

Proverbs 20:27 משלי כ:כז

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֶפֶץ כָּל־חַדְרֵי־בֶטֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the
.inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 ואהבת וגו' בכל לבבך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך", כלומר בשני יצריך; האהבה שהנפש
הבהמית עברה בה שינוי מקיימת זאת.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
.with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 צעק לבם

"צעק לבם אל ה'". המאמר משתמש בביטוי הזה לתיאור זעקת הלב, שאשו
שלו הופנתה אל ה'.

Lamentations 2:18 איכה ב:י"ח

צָעַק לִבָּם אֶל־אֲדֹנָי חוֹמַת בִּתְּצִיֹן הוֹרִידִי כַנָּחַל דִּמְעָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־
תַּתְּנִי פוּגַת לֵךְ אֶל־תֵּלֶם בִּתְּצִינָה:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of
Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give
thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

35 שהמצוה יש לה סגולה פרטית

ההערה מפנה לשם בעניין סגולת המצווה.

הערת קה"ת

ראה אה"ת פ' מטות ע' ארעא.

36 וענין נר של המצוה . להעלות את נה"ב

ביהל אור יש הגהה על קטע זה.

הערת קה"ת

ביהל אור ע' תמה יש הגה"ה לכאן.

37 ולקשרה באוא"ס ב"ה

ההערה מפנה למאמר זה בעניין קשירת הנפש באור אין סוף באמצעות
המצווה.

הערת קה"ת

ראה ד"ה לולב וערכה בהמשך תרס"ו.

38 כי המצות הם לבושינ . זורקין אותו למעלה יותר

קטע זה, מהמילים "כי המצוות הן לבושים" ועד "הוא נזרק למעלה", מצוטט
באור התורה על נ"ך.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' לא.

39 את — כמא' אק"ב בקדש העליון

הרבי האמצעי מסביר בהרחבה שקדושה זו היא הקדושה הנעלית ביותר,
למעלה מכל דרגות הקדושה העליונות.

הערת קה"ת

בארוכה במאמרי אדה"א בראשית ע' שצא: ובחי' קדושה זו דהיינו קדושה
העליונה ביותר שלמעלה מכל בחי' קדושי העליונות ע"ש.

40 צרורה בצרור החיים את ה'

ברכת אביגיל לדוד: "תהיה נפש אדוני צרורה בצרור החיים עם ה' אלקיך".
המאמר מחיל זאת על הנשמה המתלבשת במצוות.

I Samuel 25:29 שמואל א כ"ה:כ"ט

וַיֵּקֶם אָדָם לְרֹדֶפְךָ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשְׁךָ וְהִיתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנָי צְרוּרָה בְּצֻרוֹר
הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ וְאֵת נֶפֶשׁ אֲבִיכָה יַקְלִעְנָה בְּתוֹךְ כָּף הַקַּלָּע:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy
soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of
life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies,
them shall he sling out, as from the hollow of a sling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

41 כצורר אבן במרגמה

"כמו אבן קשורה בקלע, כך הוא מתן כבוד לכסיל". המאמר משתמש
בדימוי בלבד: אבן הקשורה בקלע נזרקת למעלה, וכך הנשמה מתרוממת
באמצעות המצווה המקיפה אותה.

Proverbs 26:8 משלי כ"ו:ח

כְּצֻרוֹר אֶבֶן בְּמַרְגְּמָה כִּדְנוֹתָן לְכִסִּיל כְּבוֹד:

As a small stone in a heap of stones, So is he that giveth hon-
.our to a fool

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כו, ח. ראה לקמן עו, א. לקו"ת אחרי כו, ב. דרושים ליוהכ"פ סט, ד.
ובארוכה מאמרי אדה"ז כתובים (הוצאה א) ע' טו ואילך. וביהל אור מציין
"ווי"ש במשנה רפ"ד דאבות שמצוה גוררת מצוה כו". בסה"מ תרכ"ז ע' לג
מציין לכאן.

42 טלית ותפלין . . בחי' מקיף

ההערה מפנה שוב למאמר הזה, כאן בעניין הטלית והתפלין כמקיפים.

הערת קה"ת

ראה ד"ה לולב וערכה תרס"ו הנ"ל. יהל אור עי' תמ. "דודאי יש בכח הנשמה באדם לכוון בק"ש ביחוד"ע בכוונה ורעותא דלבא כר', ולמה הוצרך להקדים בתחלה מצות טו"ת דוקא כר' — מאמרי אדה"א בראשית עי' שצד.

43 ימי שנותינו בהם שבעים שנה

"ימי שנותינו בהם שבעים שנה." המאמר אומר שהימים שהוצקבו לאדם מקבילים לניצוצות של הנפש הבהמית שעליו להעלות.

Psalms 90:10 תהילים צ"י.

יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאֵם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרִהָבָם עֶמֶל וְאָנוּן כִּי־גָזַח חֵישׁ וְנִעְפָּה:

The days of our years are threescore years and ten, Or even by reason of strength fourscore years; Yet is their pride but travail and vanity; For it is speedily gone, and we fly away

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ללמוד בכל יום דבר חדש

בין המצוות מונה הוזהר את החובה לעסוק בתורה ולהוסיף בה בכל יום, כדי לתקן את הנפשו ואת הרוח. בהערת קה"ת מצוין שזהו המקור ללימוד דבר חדש בכל יום.

Zohar I, 12b זח"א יב, ב

הערת קה"ת

זח"א יב, ב. ב. לקוטי שיחות ח"ד ע' 1163. ובלקו"ש ח"י"ט ע' 386 הערה 45: "וראה אנה"ק סכ"ו (קמה, א). הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב ע"ש. וראה שם ע' 373.

45 כל המצוות נקראות בשם צדקה

ההערה מפנה לתורה אור 42c, לאותו רעיון שכל המצוות נקראות צדקה.

הערת קה"ת

להלן מב, ג.

46 צדקה תרומם גוי

"צדקה תרומם גוי." המאמר מפרש צדקה כנתינת צדקה, שם הכולל את כל המצוות, המעלות את הנשמה.

Proverbs 14:34 משלי י"ד:ל"ד

צִדְקָה תְּרוֹמֵם־גּוֹי וְחַסְדַּי לְאֻמִּים חֲטָאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יד, לד. נסמן לעיל א, ב.

47 להחיות רוח שפלים

"...להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים." החדס עם העניים למטה מקביל להחייאת הנשמה על ידי ה' מלמעלה.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי שָׁמַיִם וְקֹדֶשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקֹדֶשׁ אֶשְׁכֵּן וְאֶת־דִּכְאָ וּשְׁפִל־רוּחַ לְהַחְיֹת רֹחַ שְׁפִלִים וְלַחְיֹת לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To re-

vive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ועני חשוב כמת

התלמוד מונה את העני בין ארבעה הנחשבים כמתים. בהערת קה"ת מובאים גם מקומות בוהר שבהם מופיע מאמר זה.

Nedarim 64b:6 נדרים ס"ד ב"ו

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל אָדָם שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים — חָשׁוּב כְּמֵת, שְׁנֶאֱמַר: "הִבָּה לִּי בָנִים וְאִם אֵין מֵתָה אֲנִי". וְתַנְיָא, אֲרַבְעָה חָשׁוּבִין מֵת: עָנִי, וּמְצוֹרֶעַ, וְסוֹמָא, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים. עָנִי — דְּכַתִּיב: "כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים". מְצוֹרֶעַ — דְּכַתִּיב: "אֵל נָא תְּחִי כְּמֵת". וְסוֹמָא — דְּכַתִּיב: "כְּמִתְחַשְׁכִּים הוֹשִׁיבֵנִי כְּמֵתִי עוֹלָם". וּמִי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים — דְּכַתִּיב: "הִבָּה לִּי בָנִים וְאִם אֵין מֵתָה אֲנִי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar II, 119a זח"ב קיט, א

Zohar III, 33b זח"ג לג, ב

הערת קה"ת

נדרים סד, ב. זח"ב קיט, א. קנח, ב. זח"ג לג, ב ועוד.

49 ימין מקרבת

"לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת." המאמר משתמש בביטוי "ימין מקרבת" לתיאור חסדו של ה', המקרב את הנשמה.

Sotah 47a סוטה מ"ז א

50 וימינו תחבקני

"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני." חיבוקה של יד ימין הוא האור המקיף המעלה את הנשמה.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב':ו

שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וַיְמִינִי תַּחְבֶּקֶנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 14

51 אך התורה אור

"ביהל אור" מוצע לקרוא את המילים "ותורה אור" כתמונה אחת: המצווה היא הפתילה והתורה היא האור, והרעיון נדון שם בהרחבה.

הערת קה"ת

ביהל אור עי' תמא "והנה יש לפרש ותורה אור דהמצוה היא הפתילה והתורה היא אור" ע"ש בארוכה.

52 התורה . . מלמעלמ"ט

ההערה מפנה למאמר הזה, לקראת סופו, בעניין התורה כהמשכה מלמעלה למטה.

הערת קה"ת

ראה ד"ה זה היום תרנ"ז קרוב לסופו. ראה יהל אור עי' תמא שיש הגה"ה לכאן.

53 והיא אור וגילוי אוא"ס ב"ה ממש . . ולא אור וגילוי

הקטע הזה, מן "זהו אור וגילוי" ועד "לא אור וגילוי", מצוטט באור התורה על ויקרא.

הערת קה"ת

פסוקה 15

54 ישת חושך סתרו

"הוא שם חושך סתרו". המאמר מיישם זאת על השתלשלות העולמות, שמסתירה את אור אין סוף.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֶׁק סִתְרוֹ סִבִּיבוֹתָיו סָכְתוֹ חֲשֶׁכֶת־מִים עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יח, יב.

55 מגלה עמוקות מני חשך

"מגלה עמוקות מני חושך ויוציא לאור צלמות". המאמר מיישם זאת על התורה, שמגלה את אור אין סוף הנסתר.

Job 12:22 איוב י"ב:כ"ב

מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת מִנִּי־חֹשֶׁךְ וַיֹּצֵא לְאוֹר צִלְמוֹת:

He uncovereth deep things out of darkness, And bringeth out to light the shadow of death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב יב, כב.

56 ומעמקים קראתיך

"שיר המעלות: מעמקים קראתיך ה'". הפסוק מובא לצד גילוי "עמוקות על ידי התורה".

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קל, א. ביהל אור ע' תמא יש הגהיה "ע' בד"ה באתי לגני בפי עמקו מחשבותיך שזה ענין ממעמקים כו".

57 אני ראשון ואני אחרון

"אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים". המאמר מפרש זאת בכך שה' נמצא באותה מידה לפני הבריא, אחריה ובתוכה.

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו

כֹּה־אָמַר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צָבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִבְלָעָדִי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מד, ו. ראה יהל אור ע' תמא "אני ראשון ואני אחרון כו' זהו ענין אמת" ע"ש. בלקו"ת ויקרא א, ד ואילך מציין לכאן.

פסוקה 16

58 אורייתא מחכמה נפקת

הערת קה"ת מפנה לZohar II, 121a למילים האלה.

Zohar II, 121a זח"ב קכא, א

הערת קה"ת

זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

59 אורייתא מחכמה נפקת

בוהר (יתרו) נאמר: "התורה יצאה מחכמה עילאה". בהערת קה"ת מובא הוהר, חלק ב, קכא ע"א, ומופנית גם לפסוקה זו.

Zohar, Yitro 21:378-22:389 ספר הוהר, יתרו כ"א:שע"ח-כ"ב:שפ"ט

According to R. Judah, "father" represents Wisdom (Hokhmah) and "mother" Understanding (Binah). Said R. Judah: 'Both interpretations mean one and the same thing, for we have been taught that the Torah emanated from the Supernal Wisdom.' R. Jose said that the Torah emanated from Understanding, for it says: "to perceive the words of understanding" and "forsake not the Torah of thy mother

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 17

60 לכבודי בראתיו

"כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו". המאמר מקביל בין שלושת הפעלים לבין תלמוד, משנה ומקרא.

Isaiah 43:7 ישעיהו מ"ג:ז

כָּל הַנִּקְרָא בְּשִׁמִּי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו וַיֵּצְרֵתִיו אֶף־עָשִׂיתִיו:

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מג, ז.

61 כבויד בגימטריא ל"ב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זהר ח"ג לג, א.

62 כבויד בגימטריא ל"ב הם ל"ב נתיבות חכמה

בהערת קה"ת מובא קטע זה מהוהר כמקור לקריאת "כבוד", שערך המספרי שלושים ושתיים, כשלושים ושתים נתיבות החכמה.

Zohar, Tzav 20:145-22:156 ספר הוהר, צו כ':קמ"ה-כ"ב:קנ"ו

63 ל"ב נתיבות חכמה

ספר יצירה פותח ב"שלושים ושתים נתיבות פליאות חכמה", שבהן ברא ה' את עולמו. המאמר קושר אותן ל"כבוד" שלמענו נברא הכול.

Sefer Yetzirah 1:1 ספר יצירה א:א

בשלושים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק יה ה' צבאות אלקי ישראל אלקים חיים ומלך עולם אל שדי רחום וחונן רם ונשא שוכן עד מרום וקדוש שמו וברא את עולמו בשלושה ספרים בספר וספר וספר:

Yah, the L-rd of hosts, the living G-d, King of the Universe, Omnipotent, All-Kind and Merciful, Supreme and Extolled, who is Eternal, Sublime and Most-Holy, ordained (formed)

72 ודברי אשר שמתי בפיה

"ודברי אשר שמתי בפיה לא ימושו מפיה". אותו רעיון: דברי תורה שניתנו מאת ה' ונאמרים באמצעות אדם.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

וְאֵנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתָּם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְדִבְרֵי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי וּמִפִּי יֵרָע וּמִפִּי יֵרָע אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נט, כא.

73 מתניתין מלכתא

הגמרא משתמשת בביטוי "מתניתין מלכתא" כסימן לזכירת הלכה. המאמר מפרש זאת כתיאור המשנה כגזירה מלכותית.

Beitzah 28b:14-15 ביצה כ"ח ב:י"ד-ט"ו

רַב פֶּפֶּא אָמַר: מִתְּנִיתִין וּמִתְּנִיתָא — רַב מִלְכָּא. שְׁמַעְתָּא — רַב מִלְכִּי. וְסִמְנִיה: מִתְּנִיתִין מִלְכָּא. מַאי בִּינְיָהּ? אִיכָא בִּינְיָהּ שְׁפָחוּת. מִתְּנִי לֹא יֵאמַר אָדָם לְטָבָח: שְׁקוּל לִי בְּדִינָר בָּשָׂר, אֲכַל שׁוֹחַט וּמַחְלֵק בִּינְיָהּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ביצה כח, ב. וראה לקמן מט, ב.

74 שיהי הפסק כך

תורת שמואל מסבירה שבלימוד סדר נזיקין, בזיכוי הזכאי ובחיוב החייב, הפריד רב יהודה את הקליפה מן הקדושה, "יתפזרו כל פועלי האווין"; ובאמצעות דיבורו בתורה פעל שגם למעלה יהיה אותו פסק דין, שהוא משפט — "כל דבר על מקומו". בעמ' 380 נוסף שלימוד הדינים מציל עשוק מיד עושקו.

הערת קה"ת

בתורת שמואל תרכיזי ע' רעא (הוצאת תש"ס ע' רצו) מכאן זה "כמו"כ ע"י הלימוד שלמד בסדר נזיקין וזיכה את הזכאי וחייב את החייב עי"ז הפריד הקליפה מהקדושה להיות יתפרדו כל פועלי און כו'. נמצא שע"י דבורו בתורה גרם למעלה לזכות את הזכאי כו' וז"ע בחי' משפט שיהי כל דבר על מכונו" עכ"ל ע"ש. וראה שם ע' שפ "היינו כי ע"י לימוד דינים עי"ז מציל העשוק מיד עשקו".

75 מלך במשפט יעמיד ארץ

"מלך מכונן את הארץ במשפט". פסיקות המשנה דומות למשפטו של מלך, הקובע כל דבר במקומו.

Proverbs 29:4 משלי כ"ט:ד'

מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמוֹת יִתְּרֶסְנָה:

The king by justice establisheth the land; but he that ex-acteth gifts overthroweth it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כט, ד.

פסקה 19

76 ויהי בישורון מלך

"ויהי בישורון מלך, בהתאסף ראשי עם". המאמר מפרש זאת על משה, שבאמצעותו דיברה השכינה, כ"מלך" בתורה.

Deuteronomy 33:5 דברים ל"ג:ה'

וַיְהִי בִישֻׁרוֹן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שְׁכַטִּי יִשְׂרָאֵל:

And there was a king in Jeshurun, When the heads of the people were gathered, All the tribes of Israel together

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, ה.

77 ששכינה היתה מדברת

בהערה נאמר שמקורות הביטוי "השכינה מדברת מתוך גרונו של משה" מובאים ב"38a. הקטע המובא שם מדבר על המשכה מלמעלה למטה, כמו מלך שבא לכאן בעצמו, ועל ידה אור אין סוף נמשך מאליו. הוא מפרש את המילים "אשר אנכי מצוך" כ"אני, מי שאני".

הערת קה"ת

נסמן לעיל לה, א.

פסקה 20

78 ותמלא כדה ותעל

רבקה "ירדה אל המעיין, מילאה את הכד שלה ועלתה". המאמר מפרש את הכד שלה כתורה, השואבת מן המים העליונים.

Genesis 24:16 בראשית כ"ד:ט"ז

וְהַנַּעֲרָ טַבַּת מִרְאָה מֵאֵד בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יָדָעָהּ וַתֵּרֶד הָעֵינָה וַתִּמְלֵא כֶּדָּה וַתַּעַל:

And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither had any man known her; and she went down to the fountain, and filled her pitcher, and came up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כד, טז.

79 כ"ד ספרין דאורייתא

ההערה מפנה שם בעניין עשרים וארבעת ספרי התורה.

Tikkunei Zohar, Tikkun 21 • 47a:12-14 תקוני' תיקון כא

כ"ד ספרין דאורייתא ודאי אינון כ"ד דאתמלי מן ימא עלאה דאורייתא דאיהי כליילא דחמשין אתון דיחודא דאינון כ"ה וכ"ה דמיחדין בהון לקב"ה ב' זמנין. וכד סליק י"ם חמשין. דא איהו ישאו נהרות דכים בהפוך אתון דך ואיהו כ"ד. ודך איהו צדיק בהאי כד. בגין דאיהו תבירא בגלותא. שכינתא דאיהי כד עליה אתמר לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תי"ז ת"י כא (מו, ב). אוה"ת בראשית מה, א. וראה לעיל יח, א.

80 כ"ד ספרין דאורייתא

בתיקון כ"א קורא תיקוני זוהר את הכד (כד) כ"ד ספרי התורה, המתמלאים מן הים העליון. בהערת קה"ת מצוין שהקטע נמצא בדף ע"ב;

בספריא הוא מופיע בדף מז ע"א.

Tikkunei Zohar 47a:12-14 תקוני זוהר מ"ז א:י"ב-י"ד

כ"ד ספרין דאורייתא ודאי אינון כ"ד דאתמלי מן ימא עלאה דאורייתא דאיהי כלילא דחמשין אתון דיהודא דאינון כ"ה וכ"ה דמיחדין בהון לקב"ה ב' זמנין. וכד סליק י"ם חמשין. דא איהו ישאו נהרות דכים בהפוך אתון דך ואיהו כ"ד. ודך איהו צדיק בהאי כד. בגין דאיהו תבירא בגלותא. שכינתא דאיהי כד עליה אתמר לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

81 כד שנשאב מים העליון

אור התורה מסביר שכד של יסוד הוא עשרים וארבעת ספרי התורה שבכתב.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתכט: וכד דיסוד זהו כ"ד ספרין של תושב"כ ע"ש.

82 והיו הדברים האלה

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבבך". המאמר מדגיש את המילה "אנכי": המצוות באות מעצמותו של ה'.

Deuteronomy 6:6 דברים ו:

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל-לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ו.

פסקה 21

83 חכים ולא בחכמה ידיעא

"חכים ולא בחכמה ידיעא", מתפילת אליהו בתיקוני זוהר, מתאר את החכמה האלוקית שבתורה, שהיא הפוכה מהשכל האנושי.

Tikkunei Zohar 17b:3-4 תקוני זוהר י"ז ב:ג-ד'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עולמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עולמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

84 ה' בחכמה יסד ארץ

"בחכמה יסד ארץ, כונן שמים בתבונה". המאמר מביא פסוק זה כדי להראות שאין סוף שורה בחכמה, חכמת התורה.

Proverbs 3:19 משלי ג:י"ט

ה' בְּחִכְמָה יִסַּד-אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ג, יט.

85 נר ה' נשמת אדם

"נר ה' נשמת אדם". כאן הכוונה לנפש האלקית, שהתבוננות בה צריכה לבוא תחילה.

Proverbs 20:27 משלי כ:כ"ז

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׁ כְּלִי-חַיִּי-רִבְטָן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

86 ואהבת וגוי בכל לבבך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך", בשני יצריך, כפי שמוסכר בתחילת המאמר.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

87 רוח אייתי רוח

הזוהר מלמד שרוח המתעוררת מלמטה מביאה וממשיכה רוח מלמעלה. המאמר מיישם זאת בהתבוננות של נפש האלקית, שצריכה לבוא תחילה.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

הערת קה"ת

זח"ב קסב, ב.

88 אם ישים אליו לבו

"אם ישים אליו לבו, רוחו ונשמתו אליו יאסוף". הפסוק מובא לצד "רוח מביאה רוח": הפניית הלב אל ה' מושכת אליו את הנשמה.

Job 34:14 איוב ל"ד:י"ד

אִם-יָשִׁים אֱלֹוֹ לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לד, יד.

89 וימלא כבוד ה'

"אבל חי אני, וימלא כבוד ה' את כל הארץ". המאמר מפרש זאת כתכלית בירור העולם הגשמי.

Numbers 14:21 במדבר י"ד:כ"א

וְאוֹלָם חַי־אֲנִי וְיִמְלֵא כְבוֹד־ה' אֶת-כָּל-הָאָרֶץ:

But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled —with the glory of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יד, כא.

פסקה 22

90 המגביהי לשבת

"המגביהי לשבת". המאמר מפרש זאת כהעלאת היו"ד שבה"א באמצעות המצוות.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מִי כֹה' אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיהִי לְשַׁבָּת:

פסוקה 23

96 המשפילי לראות בשמים

"המשפיל [את עצמו] לראות בשמים ובארץ". המאמר מפרש את "השמים" כתורה שבכתב ואת "הארץ" כתורה שבעל פה.

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:

הַמְשַׁפִּילִי לְרֹאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 שמע ישראל

"שמע ישראל, הוי אלקינו הוי אחד". המאמר מציב את ה"שמיעה" הזאת — התבוננות הנשמה — כנגד ה"ראייה" שבתורה.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַוַּיָּה אֱלֹהֵינוּ הַוַּיָּה אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 כי עין בעין יראו

"כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון". המאמר מביא פסוק זה על גילוי של ה' בדומה לראייה, מלמטה כפי שהוא למעלה.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:

קול צפניה נשא קול יחדו ירננו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נב, ח.

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 פיי המגביהי י... נעשה ה'

יהל אור מסביר שאין לפרש עלייה זו כהסתלקות של האור; לכן היא מתוארת גם כהעלאת הה"א.

הערת קה"ת

ראה יהל אור עי תלח "ור"ל שלא תאמר עליי זו היא הסתלקות האור. עזי"א שהוא הגבהת ה' ג"כ ע"ש. וראה במאמרי אדה"א בראשית עי תכג "דלכאורה יפלא מ"ש המגביהי ביו"ד שהוא לשון נוקי הל"ל המגביה לשבת, אלא יו"ד זה הוא בחי' נקודה דאין דחכמה שבכתר" ע"ש. לקו"ת שלח מד, ד.

92 נעשה ה' עיי היו"ד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פרדס שער כ"ו ספ"ז בשם הרע"מ.

93 וצדקה תרומם גוי

"צדקה תרומם גוי". כאן הצדקה מעלה את היו"ד שבה"א אל אור אין סוף.

Proverbs 14:34 משלי י"ד:

צְדָקָה תְּרוֹמֵם גּוֹי וְחַסְדַּי לְאֻמִּים חֲטָאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יד, לד.

94 מכון לשבתך

"...המקום לשבתך פעלת, ה'". המאמר מפרש "לשבת" כעשיית מקום שבו שורה אור אין סוף.

Exodus 15:17 שמות ט"ו:

תבאמו ותטעמו בְּהָר נַחֲלֶתְךָ מִכּוֹן לְשַׁבְּתֶךָ פְּעֻלַּת הַוַּיָּה מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנֵנִי יְדִידִי:

Thou bringest them in, and plantest them in the mountain of Thine inheritance, The place, O L-RD, which Thou hast made for Thee to dwell in, The sanctuary, O L-rd, which Thy hands have established.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 וישב ה' מלך לעולם

"ה' למבול ישב; וישב ה' מלך לעולם". המאמר מפרש "לעולם" כ"על העולם": מלכותו של ה' על העולם היא השפלתו את עצמו.

Psalms 29:10 תהילים כ"ט:

ה' לַמְּבּוּל יֹשֵׁב וַיֹּשֶׁב ה' מֶלֶךְ לְעוֹלָם:

The L-RD sat enthroned at the flood; Yea, the L-RD sitteth as King for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כט, י.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/10/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/10/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק